

LINGUISTICS AND TRANSLATION STUDIES.
МОВОЗНАВСТВО І ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

УДК 81'42-115:821.161.2-32'255.4=111Л.Мартович

[https://doi.org/10.31548/philolog13\(4_1\).2022.001](https://doi.org/10.31548/philolog13(4_1).2022.001)

СТРУКТУРНО-ФОРМАЛЬНІ КОНСТРУКЦІЇ ПЕРЕКЛАДУ АТРИБУТИВНИХ
СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ ОПОВІДАННЯ «СМЕРТЕЛЬНА СПРАВА»
ЛЕСЯ МАРТОВИЧА АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

STRUCTURAL AND FORMAL CONSTRUCTIONS OF TRANSLATING THE ATTRIBUTIVE
PHRASES OF THE STORY "A MATTER OF LIFE AND DEATH" BY LES MARTOVYCH
INTO ENGLISH

Є. О. ЛЕПЬОХІН, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри філології

Ye.O. LEPOKHIN, PhD in Philology, Associate professor of the Philology Department

e-mail: eugene.lepokhin@pnu.edu.ua

<https://orcid.org/https://orcid.org/0000-0002-6941-7467>

Коломийський навчально-науковий інститут Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника, м. Коломия, Україна

Kolomyia institute of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Kolomyia, Ukraine

Анотація. У пропонованій статті проаналізовано переклад англійською мовою атрибутивних словосполучень, виявлених в оповіданні «Смертельна справа» Леся Мартовича. Йдеться про способи відтворення ад'єктивних лексем як семантико-синтаксичних атрибутивно-означальних компонентів іменної групи, їх систематизацію за допомогою системно-функціонального підходу Гордона Такера й визначення взаємовідношення між складовими квалітативної або квантитативної групи й опорним словом у світлі типології синтагматичних зв'язків Вільяма МакГрегора.

Перекладачка Рома Франко досягає повноцінного відтворення в присубстантивній позиції різномірних атрибутивних поширювачів досягнуто у розмаїтій спосіб. Для перекладу синтагм з асоціативними (класифікаційними) атрибутивними ад'єктивами й іменниками в атрибутивній функції, що тематично приналежні до сфери місцевого самоврядування та ідентифікують осіб із привілейованого прошарку, застосовано 5 структурно-формальних конструкцій. Для градуальних прикметників квалітативної групи – 2 конструкції. Для відтворення атрибутивних відношень, де ад'єктивні лексеми актуалізують одну чи кілька ознак описуваного явища – 20 конструкцій. Прокоментовано вживання атрибутивних конструкцій, які є результатом розгортання денотативного значення субстантивної лексеми мови-джерела у перекладі.

Результати дослідження будуть корисними усім, хто займається синхронно-порівняльним дослідженням мовних систем, вивченням особливостей індивідуально-авторського світо-сприйняття в контексті виконання художнього перекладу, аналізі семантико-граматичних особливостей атрибутивних прикметників.

Ключові слова: ад'єктив, прикметник, субстантив, іменник, квантитативний, квалітативний, гіпотаксис, атрибутивність, ознака.

Актуальність (Introduction). Дослідження семантико-граматичних аспектів вживання прикметників як в українській мові, так й в англійській досі залишається відкритим до нових аналітичних прочитань, особливо коли йдеться про питання художнього перекладу. Найважливішою характеристикою прикметника є приписування певної ознаки певному предмету. Сучасний український мовознавець Василь Грещук запропонував класифікацію українських ад'єктивів, що реалізують семантич-

ну позицію статичної ознаки носія цієї ознаки з метою наступного простеження їх (ад'єктивних лексем) дериваційних потенцій [2, с. 58–60]. В англійській мові ад'єктивні модифікатори традиційно виконують три функції: одну центральну (епітетну) й дві периферійні (класифікаційну й другорядну визначальну) [13, с. 328–331]. Водночас вони можуть мати ще три (функція модифікатора ступеня, фокус-маркери та метасигнатури) й у підсумку не менше шести різних функцій в іменній групі,

причому позиція прикметника в більшій структурі іменної групи різна для кожної з цих функцій. Звідси й постає **мета (Aim)** дослідження – провести таксономію усіх виявлених в англійському перекладі оповідання Леся Мартовича «Смертельна справа» (1904) прикметників й встановити способи їх поєднання між собою в іменній групі залежно від їх функціонального навантаження (семантичного «завдання»). Задля її досягнення послуговувалися **методами (Methods)** когнітивно-функціональної лінгвістики, що насамперед відображено у системно-функціональному підході Гордона Такера до систематизації й класифікації структурних, семантичних та функціональних властивостей атрибутивних прикметників та взаємозв'язку між ними й означуваною субстантивною одиницею. Взаємовідношення між складовими квалітативної або квантитативної групи й опорним словом встановлювалися також з урахуванням типології синтагматичних зв'язків Вільяма МакГреґора.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Literature Review). Атрибутивні прикметники – це такий семантичний клас слів, що позначають характеристики, і передають ці риси означуваній сутності. У науковій літературі, зазначає Патриція Гофгер [17, с. 11–12], можна знайти два основні підходи до синтаксису атрибутивних прикметників. Вони аналізуються: 1) як провідні слова іменної групи, що виконує роль комплемента (complement), або уточнювача (specifier); 2) як словосполучення, які або приєднуються до іменника, або є уточнювачами окремих функціональних ознак розгорнутої частини іменника. В іменній групі розрізняють три види логічного зв'язку: додавання (elaboration), розширення (extension), розгортання (enhancement). Зв'язок додавання між компонентами іменної групи в англійській мові, що позначений гіпотаксисною залежністю, буває атрибутивним й класифікаційним [21, с. 176–180]. У випадку атрибутивної залежності йдеться про приписування якоїсь властивості, ознаки (quality) або кількості (quantity) означуваній субстантивній одиниці / Entity nominal [21, с. 176] або Thing [23, с. 7].

Зазначені синтаксичні зв'язки відповідають синтаксичними процесами типу

розширення / розгортання (enlargement-type) Ольги Федоренко та Стефанії Сухорольської [8, с. 308–310]. Відповідно до поданої ними класифікації, expansion сходиться із макґреґорівським extension / розширення із сурядним типом зв'язку між одиницями одного рівня (наприклад, між іменниками, чи прикметниками, чи сполучниками); expansion / розгортання – це elaboration / додавання залежного компонента з підрядним зв'язком; enhancement / розгортання (за допомогою обставини) – специфікація / specification, також підрядний тип зв'язку.

Переважна більшість усіх словосполук з атрибутивними прикметниками в оповіданні одночленна, тобто у присубстантивній позиції знаходиться одна лексема, що семантично доповнює, розширює й уточнює значення іменника, рідше – двочленна. Така модифікація є прямою, а прикметники, за Ґульєльмо Чінкве [11, с. 29], – прикметниками прямої модифікації з чітко окресленим місцем у структурі синтагми, попри те, що деякі з них можуть мати самостійне предикативне вживання й не підлягають умові визначеного розташування у синтагмі. У сучасній англійській мові атрибутивні поширювачі знаходяться у препозиції до субстантива і на загал прикметник передуює іменнику, проте якщо ад'єктивів є кілька і всі вони знаходяться у синтаксичній сув'язі з іменною групою, постає завдання встановити, чи існує між ними незалежний сурядний зв'язок з означуванням об'єктом, чи вони формують одну підрядну ад'єктивну спільноту для його означення [20, с. 53–59]. Як засвідчує проведене дослідження, функцію атрибута до предмета бере на себе ад'єктив (прикметник), частотними є приклади вживання діеприкметника минулого часу або герундію, зрідка прикладка. Аналізовані квалітативні (іноді квантитативні) групи зреалізують ідентифікацію, систематизацію або опис ознаки субстантивного об'єкта, поділ на субклас та його референційне лексичне відтворення. Ознака своєю чергою диференціюється у властивість як атрибут (Quality as Attribute) та властивість як означення, атрибутивне поширювання (Quality as modifier) [23, с. 121–122].

Результати дослідження та їх

обговорення (Results and Discussion).

Заголовок «Смертельна справа», в якому атрибутивний (означальний) компонент виражений субстантивованим прикметником *смертельный*, Рома Франко перекладає ідіоматичним виразом *A Matter of Life and Death / Життєво важливе питання / Критична ситуація*. Перекладачка обирає референту за семантикою ідіому цільової мови, що містить в собі сему вагомості, серйозності, небезпечності. У ній ми спостерігаємо лексико-семантичну інвертованість, де провідне слово *matter* стає ознакою залежних компонентів *life* та *death*. Іншими словами, субстантивоване словосполучення з додатком у постпозиції, що передається прийменниковою групою *of+N+N*.

Лексема *правибору / the primary election* у перекладі містить іменник *primary* в атрибутивній функції й присубстантивній позиції, яка стає контекстуальною заміною префікса *пра-* зі значенням прелімінарності, первинності [7, с. 2]. Перекладачка Рома Франко розтлумачує вживання цієї словосполучки у глосарію [14, с. 402]. Зв'язок між *primary* та *election* буде відносним: *primary* встановлює статус цих виборів – «первинні», під час яких обирають виборців для наступного обрання народних представників. Похідне відіменникове утворення *правиборці* перекладене *voters* [14, с. 267], яке не відображає уповні інгерентне значення референта в українському оригіналі.

В селі навіть ніхто не розумів / no one in the village had the slightest inkling – Рома Франко застосовує спосіб семантичного розвитку, замінюючи нейтральну констатацію факту мови оригіналу *ніхто не розумів* на характеризуючу ознаку *the slightest inkling / (не мав ні) найменшого уявлення*, де ад'єктив *slight*, що є апексом (арех) в розглянутій квалітативній групі, доповнений визначником (determiner) *the* в ролі модифікуючого елемента (modifier) й морфологічно розвинений до суперлатива за допомогою суфіксу *-est*, встановлює гранично точну когнітивну ознаку субстантиву *inkling* [22, с. 173]. Водночас аналізована сполука є прикладом колокативного патерну для ад'єктива *slight*, коли його розташовують у лексично-семантичному зв'язку із субстантивом із семою «по-

няття», «уявлення».

Атрибутивне словосполучення *високий і плечистий мужик* містить розмовне «мужик» у значенні «людина селянського походження». Його гіперонімічно перейменовано як *man*, в якому відсутня диференційна сема «селянин». Щоправда, в наступних випадках вживання лексеми «мужик» Рома Франко вже відтворює як *peasant* [14, с. 270; с. 272; с. 275], зберігаючи денотативну й конотативну семантику оригіналу. Прикметники вжито у вихідній формі (звичайному ступені) безвідносно до порівняння з антропометричними параметрами інших осіб. У перекладі – еквівалентні прикметники із семантичної категорії дескрипторів (описові) на означення статури людини: *a tall, broad-shouldered man*, де один з них ад'єктивний композит (до іменної групи *broad shoulders* додано суфікс *-ed*), іншими словами, прикметники несуть значення властивості, диференційної ознаки. У термінах Ґордона Такера [23, с. 127] прикметники *високий / a tall плечистий / broad-shouldered* будуть властивостями, що зорієнтовані на субстантивний суб'єкт. Своєю чергою вони також належать до класу епітетної властивості [23, с. 128] з вираженою ідентифікаційною функцією: «Зачалося голосування <...> – на кого голосуєте? <...> – *Петро Підшва*, на кого? – На себе, – відповів *високий і плечистий мужик*. / “*Petro Pidoshva*, for whom are you voting?” “For myself,” *a tall, broad-shouldered man* responded” [14, с. 267]. Епітетні властивості поділяються на підкласи, зокрема, в нашому випадку ад'єктиви належатимуть до системи показової людської властивості на означення фізичного стану (форми тіла) [23, с. 133]. Синтаксичний зв'язок аналізованої квалітативної групи в перекладі побудований на умовах сурядності (атрибутивні ад'єктиви є функціонально рівнозначними й доповнюють одне одного через приналежність до одного семантичного класу й однієї синтаксичної категорії), маркером чого є кома в цільовій мові й сполучник *і* в мові-джерелі.

Атрибутивним за своїм узгодженням є прикметник *присадкуватий радний*. За семантичним мовним аспектом – описовий: надає параметричну характеристику людини, а отже його ми також відносимо

до системи означення показової людської властивості підкласу форми тіла; у *розчінканій сорочці* – тут ад'єктив фіксує особливості гардероба. Його відносимо до системи оцінювальної якості [23, с. 130], де прикметник виражає тимчасове означення субстантиву «сорочка» (вона ж не завжди буває розшарпаною, незастебнутою). У перекладі виявляємо збережений семантико-стилістичний смисл оригіналу, водночас фіксуємо втрату розмовності й регіонального колориту: *a thickset councillor in an unbuttoned shirt*, де *thickset* – ад'єктивний композит (прикметник *thick* + дієприкметник минулого часу *set*) та дієприкметник минулого часу *unbuttoned*, утворений від дієслова *unbutton*. Епітетна властивість теж демонструє ідентифікаційну функцію аналізованих прикметників: «– Семен Крук, на кого? – На себе, – відповів присадкуватий радний у розчінканій сорочці» / “Semen Kruk, for whom?” “For myself,” *a thickset councillor in an unbuttoned shirt answered*” [14, с. 267].

Старенький сивий дідусь / *an elderly grey-haired man* – тут ми бачимо, що заміна демінутивного *дідусь* на *elderly man* / *чоловік похилого віку* не містить зменшувального елемента оригіналу. Водночас як синонім до загально-прийнятого *old*, прикметник *elderly* конотує більшою мірою повагу, ніж позначення вікового відрізка життя особи [16, с. 409]. Однак епітетна властивість ад'єктива *elderly* засвідчує приналежність до системи вікових властивостей, підклас життя або становлення [23, с. 148]. Атрибутивний прикметник *сивий* також відтворено ад'єктивним композитом (до іменної групи *grey hair* додано суфікс *-ed*). Прикметник *grey-haired* з підсистеми ознаки кольору [23, с. 149] можна віднести до субкласу колір як властивість. Услід попереднім прикладам, функція епітетних властивостей ад'єктивної словосполучки є ідентифікаційною: «– Грицько Хаврій, на кого? – На себе, – відповів старенький сивий дідусь» / “Hrytsko Khavriy, for whom?” “For myself,” replied *an elderly grey-haired man*.” Синтаксичний зв'язок аналізованої квалітативної групи в перекладі побудований на умовах підрядності поширювачів (*modifier sequence*): атрибутивні ад'єктиви представляють різні субкласи й підсистеми. Їх

послідовність вибудована за принципом від більш суб'єктивної ознаки до об'єктивної [13, с. 346]: ад'єктив *elderly* засвідчує суб'єктивне ставлення адресанта до означуваного субстантивного суб'єкта, тоді як *grey-haired* буде найоб'єктивнішим, оскільки виражає інгерентну ознаку ситуативного референта.

Наступні атрибутивні прикметники в мові твору – словосполучення офіційного реєстру *найясніші пани* / *the most illustrious lords* та *світла канцелярія* / *sublime bureau*. Перша словосполучка – це ще один дескриптор, віддієслівний градуальний (порівняльний) прикметник цього разу із суфіксом *-ous*. Його відносимо до системи показової людської властивості, підсистема поведінки, підсхема поведінка щодо інших, підклас увічливості, виховання, ґречності [23, с. 135]. Епітетна атрибутивна ознака полягає у вираженні таким судженням відношення мовця до субстантивного об'єкта. Друга – також описова.

Загальновідомо, що більшість прикметників можна вживати як атрибутивно, так і предикативно, хоча при цьому з'являються відмінності у конфігурації синтаксичної конструкції із прикметником у ролі атрибута й предикатива [3, с. 44–54]. Підтвердження виявляємо у наступному прикладі: – *З паном комісаром нема торгу, – сказав він, як уже старий бувалий у таких справах, – бо то в раді повітовій платять* / “There’s no point in bargaining with the commissar,” he said, *speaking as one who was an old hand in such matters, “because the payment is made by the county council*. В українському тексті маємо граматично зв'язну, смислову навантажену, тавтологічну словосполучку *старий бувалий*, яка належно відтворена еквівалентною ідіоматичною фразою *an old hand* [14, с. 268], де прикметник конотує досвідченість (тяглість) у справі отримання хабарів, що закріплено субстантивом *hand* / *рука*. Лексема *старий бувалий*, сконструйована із прикметника й дієприкметника, вжита у ролі означення; словосполучка *old hand* йде після дієслова-зв'язки *be (was)*, яке поєднує описову лексему *old hand* із підметом *one (subject predicative)*. Прикметник *старенький* (*А старенький навчав побожно Підшову*) функціонує як підмет. В англomовній версії *And the elderly*

councillor instructed Pidoshva piously референтна ад'єктивна одиниця є частиною іменної групи. Композит складається з описового прикметника системи вікових властивостей *elderly*, що атрибутивно означає іменник *councillor* [14, с. 268].

У будові атрибутивної словосполуки *рада повітова / the county council* [14, с. 268], в українському джерелі, відносний прикметник *повітовий* знаходиться у постпозиції, натомість в англійській іменникова лексема репрезентує цю ж функціонально-стилістичну відповідність *county* у присубстантивній. З точки зору колокативного поведінкового патерну ймовірнісні синтагматичні поєднання субстантиву *county* звужують коло таких з'єднань до контекстуально визначених.

Наступні атрибутивні словосполуки, що потребують роз'яснення, класифікатори (classifiers) *the lord's kindness* та *the kaiser's law*: *То, вважаєте, куме, панська ласка та й цісарський параграф / Keep in mind, in-law, that the lord's kindness is the kaiser's law* [14, с. 268]. Лексема *параграф* у цьому контексті вжита із розмовним відтінком, що у перекладі не відображено, натомість гіперонімічно перейменовано як *law* зі збереженням образно-семантичного ядра. Сполуки належать до відносного семантичного класу із посесивним доповненням [10, с. 507]. Субстантивні суб'єкти *lord* й *kaiser* указують на об'єкти володіння, які заходять в гіпотаксисний зв'язок з лінгвістичними одиницями, що означають приписувану їм належність – *kindness* та *law*. Ознакою такого володіння є посесивна маркованість субстантивів, репрезентована 's. В українському ж джерелі прикметникова категорія присвійності проявлена відіменниковим суфіксальним словотворенням *пан-ськ-а / цісар-ськ-ий* [1, с. 138].

У синтагмі *На віче призначили Грицеву стодолу / After deciding to hold the meeting in Hryt's barn* семантичну ознаку посесивності в оригіналі репрезентує відіменниковий прикметник *Грицевий* (ознакою присвійності є словотворчий суфікс -ев) в знахідному відмінку однини теперішнього часу. У перекладі еквівалентну ознаку зв'язку в аналізованій іменній групі репрезентує один із шести видів позначення посесивності (the genitive case) в англій-

ській мові – атрибутивний родовий відмінок [18, с. 469] *Hryt's barn*, де *Hryt's* – це атрибутив, що модифікує субстантив *barn*.

Перекладаючи синтагму *та й зараз-таки збили там із дощок підвищення*, Рома Франко демонструє послідовність додавання в іменній групі *a raised wooden platform: they at once set about building a raised wooden platform* [14, с. 268]. Гордон Такер зауважує, що в послідовності поширювачів іменної групи епітетні властивості передують класифікаційним [23, с. 129]. Дієприкметник *raised* виражає епітетну ознаку як фізичний атрибут субстантивної одиниці «платформа» (виділяється високою). Ад'єктив належить до підсхеми ознак величини [23, с. 137], субкласу висоти. А відіменниковий прикметник *wooden* з ад'єктивним суфіксом -en – класифікаційний, із субкласу речовинності [23, с. 150]. Обидва ад'єктиви характеризуються колокативною співвіднесеністю із субстантивом «платформа». Сполучуваність, наголошує Гордон Такер [23, с. 11], відбувається не через граматичну форму лінгвістичних елементів, а власне завдяки їх лексичному змісту.

Граматична структура української мови уможливорює деривацію, зокрема для вираження відносин ґенетиву. Саме таку ситуацію спостерігаємо в наступному реченні: *Про се звідалися тупівські люди в сусіднім селі на вічу / The people from Tupilvtsi found out about this at a public meeting in a neighbouring village*. Атрибутивне словосполучення *тупівські люди*, в якому відносний прикметник *тупівські* виражає ідентифікаційну ознаку субстантивного суб'єкта *люди* за територіальною належністю, у перекладі перетворюється в усичене фразове дієслово *be from / come from*, від якого залишається прийменник місця *from* – *The people from Tupilvtsi / Люди із села Тупівці*. Означувана фраза у постпозиції до субстантивного суб'єкта розширює його; відповідність між ними ґрунтується на гіпотаксисних (підпорядкувальних) основах. До слова, таку ж схему перекладу прикметника з ономастичною функцією за допомогою іменника з прийменником Рома Франко використовує й в інших ситуативних випадках [5, с. 130]. Реалія *віче* проінтерпретована стилістично нейтральним класифікатором

public підсистеми сфера дії та поширення [23, с. 150] *a public meeting*. В атрибутивній словосполучі в *сусіднім селі* відносний прикметник *сусідній* виражає ознаку за відношенням до місця. У перекладі постає як *a neighbouring village*, де рестриктивний прикметник *neighbouring* передає змістовий план і повноцінну функціонально-стилістичну відповідність оригіналу.

Квантитативно-квалітативна синтагма *кілька сторонських людей* [6, с. 110] містить у своєму складі розмовний відіменниковий прикметник *сторонський* із семантикою чужості. Як епітетна властивість ідентифікації [23, с. 153] означуваного субстантивного суб'єкта *люди*, ад'єктив *сторонські* знаходиться у препозиції до нього й постпозиції до квантифікатора *кілька*. У перекладі натомість репрезентується насамперед кількісна група, виражена квантифікатором *several*, що референтно вказує на неозначено-особовий числівник *кілька*, і нормативним іменником множини *outsiders* [14, с. 269]. У такий спосіб Рома Франко досягає комунікативно-прагматичної та ідейно-естетичної відповідності перекладу. Вже іншого разу прикметник *сторонський* під час перекладацької трансформації зникає, а натомість синтаксично переструктуроване речення цільової мови зберігає смисловий план атрибутивної синтагми мови оригіналу: *Найліпше вподобалася промова одного сторонського селянина, середнього зросту, вже старшого, та дуже жвавого* / *The speech that was best received was given by an older but lively peasant of average build who hailed from another village* [14, с. 269]. Формальна організація перекладного тексту засвідчує паратаксистну синтаксичну узгодженість конститuentів іменної групи *an older but lively peasant*: неозначений детермінативний елемент *an* – квалітативна група на означення віку *older* – сурядне словозв'язка *but* – квалітативна група на означення фізичних властивостей *lively* – опорне слово *peasant*. Ад'єктивне означення *старшого* (*старший*) подано прикметниковою лексемою *old* у вищому (компаратив) ступені *older*. У такий спосіб перекладачка підкреслює, що селянин прожив більше за віком років, ніж інші присутні. У прийменниковій групі *of average*

build ад'єктив *average* належить до тематичної групи ад'єктивів на означення розміру. З позиції функціональної граматики Майкла Хелідея [15, с. 331], словосполучка *of average build* буде кваліфікатором (qualifier) опорного слова *peasant*. Синтагма *who hailed from another village* означає просторово-територіальну належність субстантиву *peasant* тим самим надаючи додаткову інформацію про нього. Вона є підрядною частиною складно-підрядного речення, на що вказує відносний займенник *who* і який встановлює логічний ідентифікаційний зв'язок з іменною групою *an older but lively peasant of average build*. І втретє «– Браття, – каже, – ми, сторонські люди, та не прийшли до вас ні пити, ні їсти...» [6, с. 110] – прийом експлікації, без фіксації на якомусь структурному елементові словосполучки, що містить сему нетутешності й адекватно відтворює значення оригіналу: “*My brethren,*” he said, “*we’re not from these parts, but we did not come to your village to eat or to drink...*” [14, с. 269]. У продовженні цього речення Рома Франко методом смислового розвитку уточнює посесивний дейктичний визначник (присвійний займенник множини) *наш* в іменній групі *над нашою нуждою* відносним партиципним ад'єктивом *shared / спільний* – *але того прийшли, аби враз із вами погадати над нашою нуждою* / *we came to reflect with you on our shared poverty*. Атрибутивність синтагми *our shared poverty* ґрунтується на гіпотаксисній уточнювальній залежності.

Атрибутивне словосполучення *красно промовляти* у синтагмі *я не вмію красно промовляти* [6, с. 110] відтворено еквівалентним *to give flowery speeches* [14, с. 269] – *I don’t know how to give flowery speeches*, тобто у перекладі зреалізовано семантико-стилістичну форму оригіналу без втрати експресивної стильової своєрідності.

Видиш, який я гладкий і складний... [6, с. 111] / *You can see how sleek and well-proportioned I am...* [14, с. 269]. У наведеному прикладі прикметники *sleek* та *well-proportioned* разом зі сполучним прислівником ступеня та міри *how* є зовнішньою оцінною характеристикою форми й параметрів суб'єкта, вираженого особовим займенником *I* (subject predicative) у препо-

зиції [10, с. 513]. Зв'язок між двома частинами синтагми є паратаксистим. Епітетна означуваність субстантивного суб'єкта *I* виражається двома сурядними квалітативними групами: перша група із *sleek* + сполучуване слово *and* + друга група із *well-proportioned* + опорне слово *I*.

Осле вухатий, неповороткий [6, с. 111] / *you long-eared sluggish mule* [14, с. 269] – ад'єктиви із семантичної категорії оцінювальних прикметників, що описують вигляд та спритність пересування субстантивного суб'єкта, де один з них (*long-eared*) є ад'єктивним композитом. Узгодженість прикметникових лексем мови оригіналу є паратаксистною, оскільки спільне у них – це оцінка зовнішніх статичних ознак. У перекладі – обидва приналежать до класу епітетної властивості, підсхема фізичної властивості [23, с. 142]. Може видатись неочевидним те, що лексична одиниця *sluggish* паратаксистно доповнює *long-eared*, оскільки для цього відсутні належні маркери. Але обидва ад'єктиви представляють один семантичний клас, кожен з них може розглядатися як самостійна, незалежна одиниця з оцінностилістичною функцією, що на рівні з іншою виражально збагачує субстантив *mule*.

Однако той господар найгіршою пашею годував ослика [6, с. 111] / *the farmer still fed the mule with the worst possible fodder* [14, с. 269] – семантику прикметника *bad* у суперлативі посилює додатково введений з цією метою ад'єктив *possible*. З іншого ж боку, присутність прикметникової лексики *possible* є логічно зумовленою, оскільки прикметники із суфіксом *-ible* припускають наявність атрибутивного ад'єктива у найвищому ступені [18, с. 445], що ми й спостерігаємо в цьому випадку.

Браття наші наймиліші, скажім собі тепер, чи з руським хлопом не так само, як з тим ослом, котрий на всіх працює, та за те голодує і в додатку бере буки? [6, с. 111]	“My dearest brethren, let's admit to ourselves: does not our Rusky brother find himself in the same position as that mule who does work for everyone and who, in return, not only goes hungry but is beaten as well?” [14, с. 269-270]
---	--

У перекладі збережено емоційно-виразну форму звертання оригіналу. Ад'єк-

тив *dear* вжито у суперлативі, що повністю відображає еквівалентну форму найвищого ступеня порівняння якісного прикметника *милий*, проте його вжито з метою підсилення конотації експресивності. Перекладаючи атрибутивну словосполучу *Руський хлоп*, де афіліаційний ад'єктив *руський* виражає не власне буквальне смислово-атрибутивне значення опорного слова *хлоп*, натомість маркує національно-культурну асоціативну референцію із субстантивною одиницею, Рома Франко у глосарію [14, с. 403] зауважує, що адекватно (на рівні сенсів) віднайдений нею іменник в атрибутивній функції *Rusky* – це історична назва українського населення західної частини України. Діалектна одиниця *хлоп* в українсько-англійському бінарному зіставленні відтворена іменниковою лексемою нормативного реєстру *brother* у значенні «краянин», «земляк», «побратим», що не містить ознак діалектної маркованості на лексико-семантичному рівні, проте предметно-логічно співвідносна з емфатичним звертанням *браття*.

– Та й нам пани кажуть, що їм лиш ялося в палацах сидіти, а нашим чорним рукам призначено ціпом махати. Отож поза- бирали ми тягарі з великих панів та з панської дрібноти. [6, с. 111]	“The lords tell us that it behooves only them to live in palaces, while we are destined to wield a flail. And so we have taken over the workloads of the lords and of the lords' young ones.” [14, с. 270]
---	--

З одного боку, іменниково-прикметникове узуальне утворення із кольоро-назвою *чорні руки*, вжите в ролі художнього означення, містить семантику напруженості, працьовитості, з іншого боку, – воно виконує роль метонімічного епітета, який є антонімом до зневажливо-іронічної лексики *пани*. У перекладі словосполуча народно-поетичного реєстру *чорні руки* замінена на особовий займенник множини *we*, що можна вважати втратою відтворення образного конотативного рівня в семантичній структурі лексичного фрагмента оригіналу. Для словосполучи *великі пани* зі значенням *вельможі*, в якій атрибутивний прикметник *великий* виділяє ознаку іменника *пан* – можновладність, Рома Франко добирає еквівалентну семантичну одиницю *lords*, що вже містить

в собі сему поважності й статечності. Відносно-присвійний прикметник *панський* долучено до лексеми з відтінком розмовності *дрібнота*, що виражає значення збірності. У перекладі присвійність знову засвідчує атрибутивний родовий відмінок субстантиву *lord* й нормативна субстантивна фраза цільової мови *young ones*. Щоправда, *young ones* не містить зневажливого конотаційного нашарування як і стилістичного забарвлення розмовності лексеми *дрібнота*.

А панська дрібнота – то ніби міські панки, що їх не один жучок п'є, але вони від тяжкої роботи тікають та шукають легшинки. А за тяжку роботу ми й їсти не маємо що. [6, с. 111]	And these young ones – well, they're the city lordlings who are gnawed by more than one cockroach, but who nevertheless flee from hard work and search for ways to make an easy living. And yet, for all the heavy labour that we do, we do not even get enough to eat." [14, с. 270]
---	--

Але вже в наступному реченні прямо виражене денотативне зневажливе значення словосполучки *міські панки* поінтерпретовано лінгвостилістичним адекватним відповідником *the city lordlings*. У цьому ж реченні атрибутивна словосполучка *тяжка робота* перекладена функціонально-стилістичним відповідником, одночленною AN-сполучкою *hard work*, у наступному – *heavy labour*. Субстантив *легшинка* становить собою похідну лексему від абстрактного деад'єктива *легкість*, що виражає одну з можливих абстрагованих ознак екзистенційного модусу індивіда, в цьому контексті дитину багача. У перекладі Рома Франко конкретизує – легкі гроші, легкий заробіток, безтурботне життя / *easy* тим самим розширюючи дієслівну фразу *to make a living* й утверджуючи появу атрибутивної синтагми із препозитивним узгодженням означенням.

Речення *Люди тішилися слухаючи* [6, с. 111], що містить дієприслівник недоконаного виду *слухаючи*, Рома Франко перекладає прийменниковим додатком: *The people listened with rapt attention* [14, с. 270]. У підсумку постає одночленна AN-група, яка зреалізовує причинно-наслідковий смисл; ад'єктив *rapt* має виразально-підсилювальний ефект для субстантивної одиниці *attention*.

Атрибутивно-субстантивні

словосполучки – *дуже далекі і великі моря* та *малий острівцець* Рома Франко перекладає зі збереженням семантики статичної ознаки субстантивів *моря* й *острівцець*. Ми знову зустрічаємо, як минулого разу зі *старий бувалий*, смислово і граматично зв'язну, тавтологічну словосполучку, де семантику означення *малий* на морфологічному рівні дублює словотворчий афікс (суфікс) *-ець* на позначення зменшуваності у лексемі *острівцець*. У цьому випадку він ще й також виконує уточнювальну функцію, що на ній наголошує ад'єктив *малий*. У перекладі цю семантико-смыслову близькість щодо означення параметрів повністю не відтворено – *a small island* [14, с. 270]. Синтаксична трансформація синтагми *дуже далекі і великі моря* заснована на дотриманні логіки думки автора й особливостями членування фрази в контексті діалектики теми-реми:

Погадаймо собі, що серед дуже далеких і великих морів стоїть маленький острівцець. [6, с. 111]	Let's imagine that faraway there is a small island amid some very large seas. [14, с. 270]
---	---

Паратаксистичний зв'язок доповнення у перекладі атрибутивної синтагми *дуже далекі і великі моря* зникає, натомість з'являється гіпотаксистичний атрибутивно-означальний – *some very large seas*. У синтагмі виокремлюємо наступні компоненти: екзистенційний квантифікатор *some*, що в цьому випадку може вважатися й детермінативом¹ квалітативної групи. Він вже сигналізує про наявність не менше одного об'єкта великого водного простору із гіркосолюю водою. Цей факт утворює опору не слово у множині *seas* / *моря*; й аналітична морфема вираження надмірної інтенсивності *дуже* / *very*. Обидва ці елементи ілюструють функціональний прийом редукування (*tempering*), що його суть полягає у допустимій премодифікації градуального прикметника.

А на тім острівці лиш одно село; порядкує ним громадська рада. [6, с. 111]	And on that island there is only one village, and it is run by a community council. [14, с. 270]
---	---

¹ Ми послуговуємося розмежуванням понять *determiner* та *determinative*, що їх наведено у *The Cambridge Grammar of the English Language* на стор. 330; 355.

Синтаксична функція лексеми *community* класифікаційної словосполуки *community council* ідентична тій, що й з описовими перифразами *county council*, *county chief*, *county head*: атрибутивне означення ситуативного субстантиву.

Понад ту раду нема вже нікого вищого, ані старшого: вона надає всі права, вона й суд і весь уряд. [6, с. 111]	There is no higher or more senior authority than that council; it makes all laws, it is the court, it is the entire government. [14, с. 270]
--	---

Тут ми натрапляємо на один із шести структурних видів ступеня вияву інтенсивності ознаки означуваного слова у формі *прикметник-er + than + слово-сполучення* [10, с. 524]. Субстантивний зворот *all laws* містить у своєму складі універсальне кванторне слово-детермінатив *all*; з граматичної точки зору в перекладі синтагми маємо еквівалентну стилістичну зв'язність. Значення ж зв'язності демонструє застосування перекладачкою прийому смислового розвитку, де мовний знак оригіналу («всі права») перетворено у лексичну одиницю ЦМ (*all laws*), перевиражаючи його сенс із *надавати права* в *ухвалювати закони*, які забезпечують можливість мати й користуватися зокрема й правами. У перекладі іменної фрази *весь уряд* вжито присубстантивну квантифікаторну прикметникову лексему *entire*, що семантично рівноцінна мовному знакові джерела – *весь, у повному складі*.

... *серед опівночі на розхідній дорозі зарбаує / by robbing them at midnight at a fork in the road* – атрибутивний ад'єктив на позначення просторової ознаки *розхідний* під час перекладацької трансформації стає іменною групою *a fork in the road* із логічним зв'язком розширення (*enhancement*). Семантику розгалуженості в різні боки показує референтне стрижневе слово *fork*, а постпозиційна прийменникова словосполучка *in the road* надає інформацію щодо просторового розташування субстантивної одиниці *fork: at a fork in the road*.

Зійшлися циганські радні та стали радити. Аж один каже: «Що ми маємо для мужиків вигоду робити?...». [6, с. 111]	“The Gypsy councillors gathered and began deliberating. And finally one of them said: 'Why should we make life easier for the peasants?...'” [14, с. 270]
--	---

Атрибутивна синтагма «циганські

радні» із відносним прикметником «циганські» у перекладі отримує формальну еквівалентність на синтаксичному рівні, розмістивши субстантивне слово-модифікатор *Gypsy* в атрибутивній позиції до опорного слова *councillors* й тим самим зберігаючи семантику оригіналу. У спосіб компенсації Рома Франко здійснює контекстуальну заміну, яка виявляється у субституції стилістично необтяжливого додатка *вигода* на ідіоматичну фразу *make life easier for somebody*, що перевиражає денотативне значення оригіналу, і в якій ад'єктив *easier* вжито в суб'єктно-предикативній функції. Уже в наступному реченні оригіналу іменникова лексема *вигода* знає відіменникової ад'єктивації, а в перекладі семантику першоджерела передано адекватною адвербіальною лексемою *well*: *Настановім собі таке право, що буде вигідне для нас / Let's make a law that will serve us well*.

«Ми, – каже, – люди вільні...». Отаке вийшло циганське право. [6, с. 112]	“We,” they said, “are freedom-loving people...” And that's the kind of Gypsy law that they came up with. [14, с. 270-271]
---	---

У синтагмі *люди вільні* атрибутивна лексема виражена прикметником множини *вільні* постпозиційна, натомість ад'єктивний композит *freedom-loving* – присубстантивний; атрибутивна синтагма «циганське право» виражена синтагмою *the kind of Gypsy law*, де лексична фраза *kind of*, що застосовується задля обмеження відповідальності мовця щодо промовленого, маркує розмовний стиль оповіді, а в цьому випадку ще й фіксує що закон у вузькому сенсі цього феномену не є правомірним; еквівалентна передача атрибутивності за посередництвом субстантивного слова-модифікатора *Gypsy*.

Найстарша рада над усіма урядами є у Відні / The most senior council that stands above all governments is found in Vienna [14, с. 271] – градуальний прикметник *senior* у найвищому ступені порівняння фразово маркується за допомогою детермінаторної одиниці *the*, що своєю чергою означально модифікує суперлатив *most* ад'єктива *senior*. У підсумку постає іменна група *the most senior council*, яка є семантично-стилістичним відповідником атрибутивної словосполуки мови оригіналу.

... то наколи би до нашої комори злодій підкопався, ми би мусили частувати злодія смаженою солониною та й поставити око горілки... [6, с. 111] / ... then if a thief were to dig his way into our storage room we would have to treat that thief to fried bacon, place a litre of whiskey before him... [14, с. 271]: атрибутивний поширювач виражений субстантивом (nominal) *storage* у препозиції до опорного слова *room* іменної групи *storage room* приписує йому ознаку зберігання нагромаджених об'єктів; у словосполуччі *fried bacon* внутрішнє означення у присубстантивній позиції зреалізоване дієприкметником минулого часу *fried*, який виражає смакову ознаку [23, с. 146] іменникової лексики *bacon* і позначений колокативним поведінковим патерном; для відтворення застарілої конотативної семантики лексики «око» як міри об'єму хмільного напою [9, с. 107] перекладачка послуговується стилістично нейтральним аналогом *litre*. Квантифікатори можуть зустрічатися у партитивній конструкції з *of*-зворотом у постпозиції до означуваного опорного слова, що й продемонстровано у перекладі словосполучки *око горілки / a litre of whiskey*. Така конструкція іменується структурою зі стягненим опорним словом, [18, с. 410], де провідне слово у непрямої спосіб поєднується з означально-атрибутивною частиною.

Мужицькі радні / the peasant councillors – атрибутивність проілюстрована компонентом, що визначає її у структурі NN, де іменникова лексема *peasant* є референтною щодо *councillors* з точки зору її ідентифікаційного значення.

Найлютіший ворог [6, с. 112] / the fiercest enemy [14, с. 271] – у перекладі повністю відтворено як ідейний сенс оригіналу (атрибутивність), так й семантико-синтаксичний зв'язок (AN). Морфологічні особливості утворення найвищого ступеня порівняння продемонстровано через додавання флексії *-est*. Ідентичні характеристики як з точки зору морфології, так й семантико-синтаксичної складової спостережено в атрибутивній словосполуччі *щотяжчий податок / the heaviest taxes* [14, с. 271].

Та й зрабують у тебе поросся, в сусіда корову, в брата кожух, а	And they'll steal a pig from you, a cow from your neighbour, a sheepskin
---	--

в сестри	ялівку.	coat from your brother, and
[6, с. 112]		a young heifer from your sister. [14, с. 271]

Дескриптивна перифраза, що репрезентована квалітативною групою *a sheepskin coat*, трактує семантику української реалії кожух. Способи досягнення еквівалентності перекладу цієї іменної групи докладно розглянуто Роксоляною Зорівчак в новаторській для свого часу праці «Реалія і переклад» [4, с. 111–114]. Субстантив *ялівка* інтерпретовано сполукою *a young heifer*, в якій присубстантивний залежний ад'єктив *young* є атрибутивним поширювачем лексеми *heifer*. У словосполученні продемонстрована дихотомія властивість як означення, підсхема вікова ознака, підвид життя або розвиток [23, с. 148]. Деякі тлумачні словники розкривають її дефініцію як *a young cow*, тобто здійснене Ромою Франко мікророзширення тексту може вважатися й зайвим.

Розмовно-просторічний характер речення *Маєш чистий рахунок* [6, с. 112] адаптовано як *And there you have a whole story*. Образна подібність транспонується насамперед збереженням стилістичного обрамлення (в обох версіях ад'єктив атрибутивно означає субстантив), реалізацією ідейно-художнього й комунікативно-прагматичного наповнення фінальної фрази. Декодування сенсу першоджерела здійснено на рівні контексту, який у перекладі пропонує дещо іншу перспективу тексту: ситуативний персонаж оповідання в оригіналі сам висновує мораль (йдеться про зиск, кінцеву вигоду), натомість Рома Франко лише нюансує, підводить до неї.

Наступне, що адаптує перекладачка, – це розмовно-діалектна дієслівна лексема *підоб'ють* із синтагми *око підоб'ють*, яка в цільовій мові виражена ідіомою з образно-експресивною конотацією (*beat somebody*) *black and blue: beat you up until your eyes are black and blue* [14, с. 271], де колоративні прикметники у паратаксистному зв'язку є предикативною комплементациєю.

Я ще тямлю його небіжчика тата / I still remember his late father [14, с. 273] – атрибутивна словосполучка *late father* вичерпно відтворює смисловий зміст оригіналу та функціонально повноцінна сполученню прикладки й означуваного слова *небіжчика тата*. Ще один комунікативно-функціональний інваріант

перекладу цього разу відокремлюваної прикладки продемонстровано тут же ж: – *То най ідуть також присяжний, кум Юрко* / “Then let the bailiff, my kinsman Yurko, come along as well.” В іменній групі *my kinsman Yurko* виокремлюємо посесивний дейктичний визначник *my*, субстантив *kinsman*, власну назву *Yurko*. *Юрко* буде опорним словом. Міжфразовий зв’язок підпорядкування в обох версіях уточнювально-ідентифікаційний.

Належно передані у перекладі й наступні словосполучення та лексеми: *золотий ковчир* / *a golden collar*, *простий чоловік* / *a common man* [14, с. 272], *підвищення* / *the raised platform*; *староста* / *the county chief*, *віче* / *the public meeting*, *громадська канцелярія* / *the community office*; *дужий хлоп* / *a powerful man*; *в суботу рано* / *on Saturday morning*; *бистра гірська річка* / *a swift mountain stream*; *густий молодий ліс* / *a dense young forest*; *малі камінчики* / *small stones*; *більші камінці* / *larger stones*; *найвірніша правда* / *the honest truth*; *малий школяр* / *a young schoolboy*; *хлопчик* / *little boy*. Конструкція з оцінювальними епітетами *he’s a very strong, tough man* [14, с. 273] еквівалентно відображає семантико-стилістичну структуру цієї частини повідомлення *він дуже сильний та й жилий хлоп*; між квалітативними групами прокладено сурядний синтаксичний зв’язок.

В суботу рано
позабірали собі Семен
Крук і присяжний тяжкі
грабові булави й погна-
ли Петра Підшову напе-
ред себе до міста, до
голосування. [6, с. 114]

On Saturday
morning Semen Kruk
and the bailiff each took
a heavy elm bulava
and, keeping a close
eye on Petro Pidoshva
who had to walk ahead
of them, they set out for
the city for the
elections. [14, с. 273]

Квантифікатор *each* у ролі дистрибутивного визначника доповнює підмет, виражений іменною групою *Semen Kruk and the bailiff*. Оскільки *each* поєднується лише зі злічуваними іменниками в однині, тому атрибутивна словосполучка *тяжкі грабові булави* постає теж в однині *a heavy elm bulava*, зберігаючи однакоє референційне значення. Відіменниковий прикметник множини *грабові* – класифікаційний, із субкласу речовинності (предметності). У перекладі натомість в атрибутивні відно-

шення з іменником *bulava* вступає іменник *elm* / в’яз. Граб і в’яз належать до різних сімейств (граб – *Carpinus betulus*, в’яз – *Ulmus gen.*), проте деревина обох є твердою, міцною, стійкою. Ареал поширення граба й в’язу охоплює, зокрема, й Північну Америку (*Carpinus caroliniana*, *Ulmus americana*). Відмінність між цими листовими деревами полягає в тому, що зимостійкість Граба каролінського порівняно із В’язом американським надзвичайно низька. Рома Франко є канадською перекладачкою, а отже їй необхідно було зреалізувати національно орієнтовані асоціації для англomовного (канадського) читача. Ймовірно через це у перекладі граб стає в’язом, ґрунтуючись на природо-кліматичних асоціативних особливостях. Реалія українського історичного минулого *булава* транскрибована – *bulava*; як й інші етнонаціональні одиниці, що зустрічаються в оповіданні, її тлумачення вміщено у глосарію [14, с. 400]. Іменна група характеризується послідовністю додавання: епітетна ознака *heavy* із підсхеми фізичних властивостей передуює класифікаційній *elm*. Перекладачка знову самовільно розширює текст, додавши синтагму *keeping a close eye on Petro Pidoshva* / *пильно стежачи за Петром Підшовою*. Дієслівна група *keep an eye on* своєю чергою доповнена ад’єктивом *close*.

Як вийшли понад річку, всі три неначе змовилися / *When they drew near the river, it seemed that three of them had the same idea* – перекладачка перевиражає значення оригіналу, змінивши дієслово минулого часу «змовилися» на синтагму з класифікаторним (відносним) ад’єктивом *same* й субстантивом *idea* – мали однакову думку.

Це була обривиста висока скала з білого каменю [6, с. 114] / *It was a tall, steep, white cliff* [14, с. 273] – поєднання ад’єктивів в обох версіях безсполучникове. Послідовність означуваності опорного слова *cliff* здійснюється прикметниками, що належать до різних класів: *tall* – до системи ознак величини [23, с. 137], підсхеми висоти; *steep* – до системи фізичних якостей, підсхеми витягнутої (лінійної) форми [23, с. 145]; *white* – до системи ознак кольору. В оригіналі спочатку вказується, що скеля крута, прямовисна, а вже потім

висока; непрямий прийменниковий додаток з *білого каменю* містить конкретизацію світлового забарвлення матеріалу. Субстантив *cliff* є нормативним відповідником застарілого *скала*; *cliff* вже вказує на те, що скеля висока (*tall*) й має вертикальну форму, тобто стрімка (*steep*).

– *Прошу пана старости, дайте мені карточку з печаткою, що я голосував на руського кандидата* [6, с. 114] / *“Please, Mr. County Chief, give me a card with an official seal on it saying that I voted for the Rusky candidate.”* [14, с. 274]. На цей раз атрибутивна словосполучка *county chief*, як термін на означення суспільного становища, буде вокативом у поєднанні з аббревіатурою *Mr.* Синтагма *карточка з печаткою* зберігає у перекладі приєднувальний фрагмент із функцією доповнення: *a card with an official seal on it*. Розгорнута інформація, будучи супровідно-доповнювальною, відсилає до маркованої субстантивної одиниці *a card*, і є гіпотаксисно залежна. Своєю чергою, вона містить спеціальний (topical) ад’єктив *official*, який утворює статус цієї печатки. Ад’єктив *Rusky* не стільки характеризує опорне слово *candidate*, скільки засвідчує взаємовідношення і співвіднесеність субстантивної одиниці з ним.

Діалектну лексему із вираженою інвективною невимовленістю *варіят* репрезентовано експресивною атрибутивною сполучкою *crazy fool* [14, с. 274] з повноцінним функціонально-стильовим навантаженням.

Субстантивна лексема зі зменшувально-оцінним суфіксом *панок* репрезентована словосполученням *a young lord*, значеннєво-функціональні ознаки якої роблять її семантичним відповідником оригіналу.

Якщо *мужик письменний* [6, с. 115] перекладено еквівалентним *a literate peasant* [14, с. 275], то вже в наступному реченні *письменна дитина* – адекватним з позиції художньої точності *a child who can read* [14, с. 275]: *we’ll look for a child who can read*. Рестриктивна відносна підрядна частина *who can read* позначена гіпотаксисним зв’язком додавання із субстантивом *child*. У підсумку, уся синтагма *a child who can read* стає унітарною іменною групою з означуваною постпозиційно

субстантивною одиницею. Отже, Рома Франко компенсує відсутність референційного вираження постпозиції в атрибутивному сполученні *мужик письменний*, де відіменний ад’єктив *письменний* виражає постійну ознаку суб’єкта, її наявності у синтагмі *a child who can read*.

У синтагмі *сказав присадкуватий та й розпочав приятельську гутірку* / *the thickset man said, and he engaged Pidoshva in a friendly conversation* атрибутивне сполучення *a friendly conversation* адекватно відтворює значення денотата, але не відображає семантику діалектної лексики *гутірка*, тому є вимога віднайти асоціативного відповідника з іншим денотатом.

Висновки (Conclusions). Розглянута нами атрибутивність в перекладі оповідання Леся Мартовича «Смертельна справа» виявила певну кількість асоціативних (класифікаційних) атрибутивних ад’єктивів й іменників в атрибутивній функції, що тематично приналежні до сфери місцевого самоврядування та ідентифікують осіб із привілейованого прошарку. Структурно-формальний вигляд таких словосполук наступний:

1) визначник *the* + субстантив-модифікатор + опорне слово; у перекладному тексті виявлено 9 таких сполук – *the county council, the community office, the primary election, the county chief, the county head, the city lordlings, the peasant councillors, the Gypsy councillors, the Rusky candidate*;

2) визначник *a* + субстантив-модифікатор + опорне слово; 2 сполуки – *a community council; a sheepskin coat*;

3) визначник *a* + класифікаторний ад’єктив + опорне слово; 2 сполуки – *a public meeting; a neighbouring village*;

4) визначник *the* + класифікаторний ад’єктив + опорне слово; 1 сполучка – *the public meeting*

5) субстантив-модифікатор + опорне слово; 1 сполучка – *peasant councillors*.

Трапляються у творі й іменники в атрибутивній позиції на означення посесивності. Усі вони належать до підтипу дескриптивного ґенетиву (descriptive genitive) й позначають живих істот. У перекладному тексті виявлено 4 такі сполуки: *the lord’s kindness, the kaiser’s law, Hryt’s barn, the lords’ young ones*.

Також виявлена певна кількість градуальних прикметників квалітативної

групи, маркером чого є відповідний афікс у суперлативі. Такі сполуки графічно побудовані за формою:

1) визначник the у ролі модифікуючого елемента + ад'єктив в суперлативі + опорне слово; у перекладному тексті знаходимо 4 такі сполуки: *the slightest inkling, the fiercest enemy, the heaviest taxes, the worst possible fodder*;

2) посесивний дейктичний визначник + ад'єктив в суперлативі + опорне слово; 1 сполука – *my dearest brethren*;

Інші словосполуки мають таку синтагматичну організацію:

1) ад'єктив, що виражає атрибутивну епітетну ознаку + опорне слово; 9 сполук – *flowery speeches; hard work; rapt attention; freedom-loving people; fried bacon; late father; small stones; larger stones; crazy fool*

2) визначник a + ад'єктив, що виражає атрибутивну епітетну ознаку + опорне слово; 10 сполук – *a thickset councillor; a small island; a young heifer; a golden collar; a powerful man; a young schoolboy; a close eye; a young lord; a literate peasant; a friendly conversation*;

3) визначник an + ад'єктив, що виражає атрибутивну епітетну ознаку + опорне слово; 3 сполуки – *an unbuttoned shirt; an old hand; an easy living*;

4) визначник a + ад'єктиви, що виражають різні атрибутивні епітетні ознаки + опорне слово; 5 сполук – *a tall, broad-shouldered man; a raised wooden platform; a dense young forest; a heavy elm bulava; a tall, steep, white cliff*;

5) визначник a + ад'єктиви, що виражають атрибутивні епітетні ознаки одного семантичного класу + опорне слово; 1 сполука – *a very strong, tough man*;

6) визначник an + ад'єктиви, що виражають різні атрибутивні епітетні ознаки + опорне слово; 2 сполуки – *an elderly grey-haired man; an older but lively peasant*;

7) визначник a + ад'єктив, що виражає атрибутивну епітетну ознаку + субстантив-модифікатор + опорне слово; 1 сполука – *a swift mountain stream*;

8) визначник a + класифікаторний ад'єктив + опорне слово; 1 сполука – *a common man*;

9) визначник a + субстантив-модифікатор + опорне слово; 1 сполука –

a sheepskin coat;

10) визначник the + ад'єктив, що виражає атрибутивну епітетну ознаку + опорне слово; 4 сполуки – *the elderly councilor; the raised platform; the honest truth; the thickset man*

11) визначник the + класифікаторний ад'єктив + опорне слово; 2 сполуки – *the same position; the same idea*;

12) визначник the + квантифікаторний ад'єктив + опорне слово; 1 сполука – *the entire government*;

13) визначник the + суперлативна одиниця + ад'єктив, що виражає атрибутивну епітетну ознаку + опорне слово; 2 сполуки – *the most senior council; the most illustrious lords*;

14) особовий дейктичний визначник + ад'єктиви, що виражають атрибутивні епітетні ознаки одного семантичного класу + опорне слово; 1 сполука – *you long-eared sluggish mule*;

15) посесивний дейктичний визначник + класифікаторний ад'єктив + опорне слово; 1 сполука – *our shared poverty*;

16) посесивний дейктичний визначник + субстантив-модифікатор + опорне слово; 3 сполуки – *our Rusky brother; our storage room; my kinsman Yurko*;

17) визначник these + опорне слово; 1 сполука – *these young ones*;

18) екзистенційний квантифікатор-дeterminativ some + прислівник міри й ступеня + ад'єктив, що виражає атрибутивну епітетну ознаку + опорне слово; 1 сполука – *some very large seas*;

19) універсальне кванторне слово-дeterminativ all + опорне слово; 1 сполука – *all laws*;

20) універсальне кванторне слово-модифікатор all + визначник the + ад'єктив, що виражає атрибутивну епітетну ознаку + опорне слово; 1 сполука – *all the heavy labour*.

Також були виявлені субстантивні одиниці, які під час перекладу ставали атрибутивними словосполученнями, наприклад, *storage room, a sheepskin coat, a young heifer, the raised platform, the county chief, the public meeting, little boy*.

Порівняльний аналіз атрибутивних синтаксем засвідчив відтворення як референтного (денотативного, іноді й конотативного) значення аналізованої слово-

форми, так й морфологічного (частини-мовного) значення. Рома Франко досить точно відтворює ці елементи у досліджуваному перекладі (дослівний або еквівалентний переклад). Культурно-історична маркована лексика в ад'єктивних синтагмах транскрибована, у глосарію

дано перекладацький коментар до неї, що надає англomовному читачеві фонові знання для полегшення рецепції твору.

Перспективою майбутніх студій може стати зіставлення перекладу атрибутивних словосполучень оповідання німецькою мовою.

Список використаних джерел

1. Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови. Київ : Унів. вид-во «Пульсари», 2004. 398 с.

2. Грещук В. В. Український відприкметниковий словотвір. Івано-Франківськ : Плай, 1995. 208 с.

3. Дейчаківська О. Прикметники у функції предикатива (на матеріалі англійської мови) : монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 244 с.

4. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози). Львів : Вид-во при Львів. ун-ті., 1989. 216 с.

5. Козачук А. М. Ідіолект перекладів Роми Франко: семантичний та стилеметричний аспекти : дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.16 «Перекладознавство» / Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ; Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харків, 2018. 258 с.

6. Мартович Л. Смертельна справа *Мартович Л. Твори*. Київ : Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1976. С. 109–115.

7. Скляренко В. Префікс *пра-* в українській мові. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine23-18.pdf>

8. Федоренко О. І., Сухорольська С. М. Граматика англійської мови. Теоретичний курс : Навч. посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. 360 с.

9. Шкрумеляк М. С. Тлумачний словник-довідник гуцульських говірок. Івано-Франківськ : ІФОЦППК, 2016. 176 с.

10. Biber D., Johansson S., Leech G. N., Conrad S., Finegan E. Grammar of Spoken and Written English. Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins, 2021. 1220 p.

11. Cinque G. The Syntax of Adjectives. A Comparative Study. Cambridge MA : The MIT Press, 2010. 202 p.

12. Cinque G. The Semantic Classification of Adjectives. A View from Syntax. *Studies in Chinese Linguistics*. 2014.

Vol. 35. No. 1. Pp. 1–30. URL: https://www.researchgate.net/publication/286769070_The_semantic_classification_of_adjectives_A_view_from_syntax

13. Davidse Kr., Breban T. A cognitive-functional approach to the order of adjectives in the English noun phrase. *Linguistics*. 2019. No. 57(2). Pp. 327–371. DOI: 10.1515/ling-2019-0003

14. Franko R. Les Martovych 'A Matter of Life and Death'. *Down Country Lanes : Selected Prose Fiction / by Tymofey Bordulyak ... [et al.] ; translated by Roma Franko ; edited by Sonia Morris*. Toronto : Language Lanterns Publications, 2008. Pp. 267–275.

15. Halliday M. A. K. Halliday's Introduction to Functional Grammar / M.A.K. Halliday and Christian Matthiessen. 4th edition. London and New York : Routledge, 2014. 808 pp.

16. Hayakawa S. I. Use the Right Word: Modern Guide to Synonyms and Related Words. Pleasantville, New York : The Reader's Digest Association, Inc., 1968. 726 pp. URL: <https://archive.org/details/userightwordmode00haya/mode/2up>

17. Hofherr P. C. Adjectives : An introduction. *Adjectives. Formal Analyses in Syntax and Semantics*. P. C. Hofherr & O. Matushansky (Eds.). Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2010. Pp. 1–26.

18. Huddleston, R. D., Pullum G. K. The Cambridge Grammar of the English Language. Cambridge University Press, 2017. DOI: 10.1017/9781316423530

19. Louagie D., Reinöhl U. Typologizing nominal expressions: the noun phrase and beyond. *Linguistics*. 2022. No. 60(3). Pp. 659–714. DOI: 10.1515/ling-2020-0147

20. Matthews P. H. The Positions of Adjectives in English. Oxford : Oxford University Press, 2014. 202 p.

21. McGregor W. Semiotic Grammar. Oxford: Clarendon Press, 1997. 421 p.

22. Tucker G. H. So Grammarians

Haven't the Faintest Idea : Reconciling Lexis-oriented and Grammar-oriented Approaches to Language. *Functional Descriptions : Theory in Practice*. Ruqaiya Hasan, Carmel Cloran, David G. Butt (Eds.). Amsterdam : John Benjamins, 1996. Pp. 145–178.

23. Tucker G. H. The Lexicogrammar of Adjectives : A Systemic Functional Approach to Lexis. London and New York : Cassell, 1998. 244 p.

References

1. Vykhovanets, I., & Horodenska, K. (2004). *Teoretychna morfolohiia ukrainskoi movy* [Theoretical Morphology of Ukrainian]. Kyiv: Univ. vyd-vo «Pulsary». [in Ukrainian]
2. Greshchuk, V. V. (1995). *Ukrainskyi vidpyrmetnykovyi slovotvir* [Word Formation from Adjectives in Ukrainian]. Ivano-Frankivsk : Plai, 1995. 208 s.
3. Deichakivska, O. (2021). *Prykmetnyky u funksii predykatyva (na materiali anhliiskoi movy) : monohrafiia* [Adjectives in the Function of Predicate (A Case Study of English) : monograph]. Lviv: LNU imeni Ivana Franka. [in Ukrainian]
4. Zorivchak, R. P. (1989). *Realii i pereklad (na matepiali anhlo-movnykh perekladiv ukrainskoi prozy)* [Nationally Biased Units and Translation (Based on the English Translations of Ukrainian Fiction)]. Lviv: Vyd-vo pry Lviv. un-ti.
5. Kozachuk, A. M. (2018). *Idiolekt perekladiv Romy Franko: semantychnyi ta stylemetrychnyi aspekty* [Roma Franko's Translation Idiolect: Semantic and Stylometric Aspects]. [Unpublished candidate's dissertation]. Kyivskyi universytet imeni Borysa Hrinchenka, Kyiv; Kharkivskyi natsionalnyi universytet imeni V. N. Karazina, Kharkiv. [in Ukrainian]
6. Martovych, L. (1976). *Smertelna sprava* [A Matter of Life and Death]. In *Les Martovych. Tvory* (ss. 109–115). Kyiv: Vydavnytstvo khudozhnoi literatury «Dnipro». [in Ukrainian]
7. Skliarenko, V. (2010). *Prefiks pra- v ukrainskij movi* [Prefix pra- in Ukrainian.]. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine23-18.pdf> [in Ukrainian]
8. Fedorenko, O. I., Sukhorolska, S. M. (2008). *Hramatyka anhliiskoi movy. Teoretychnyi kurs: Navch. posibnyk* [English Grammar. Theory: Textbook]. Lviv: Vydavnychiy tsentr LNU im. Ivana Franka. [in Ukrainian]
9. Shkrumeliak M. S. *Tlumachnyi slovnyk-dovidnyk hutsulskykh hovirok* [Explanatory dictionary of Hutsul dialects]. Ivano-Frankivsk: IFOTSPPK, 2016. 176 p. [in Ukrainian]
10. Biber, D., Johansson, S., Leech, G. N., Conrad, S., & Finegan, E. (2021). *Grammar of Spoken and Written English*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins.
11. Cinque, G. (2010). *The Syntax of Adjectives. A Comparative Study*. Cambridge MA: The MIT Press.
12. Cinque, G. (2014). The Semantic Classification of Adjectives. A View from Syntax. *Studies in Chinese Linguistics*, 35(1), 1–30. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/286769070_The_semantic_classification_of_adjectives_A_view_from_syntax
13. Davidse, Kr. & Breban, T. A. (2019). A cognitive-functional approach to the order of adjectives in the English noun phrase. *Linguistics*, 57(2), 327–371. DOI: 10.1515/ling-2019-0003
14. Franko, R. (2008). *Les Martovych 'A Matter of Life and Death.'* In S. Morris (Ed.) *Down Country Lanes: Selected Prose Fiction / by Tymofey Bordulyak ... [et al.]*. (pp. 267–275). Toronto: Language Lanterns Publications.
15. Halliday, M. A. K. (2014). *Halliday's Introduction to Functional Grammar*. 4th ed. London and New York: Routledge.
16. Hayakawa, S. I. (1979). *Use the Right Word: Modern Guide to Synonyms and Related Words*. Pleasantville, New York: The Reader's Digest Association, Inc. Retrieved from: <https://archive.org/details/userightwordmode00haya/mode/2up>
17. Hofherr, P. C. (2010). Adjectives: An introduction. In P. C. Hofherr & O. Matushansky (Eds.) *Adjectives. Formal Analyses in Syntax and Semantics*. (pp. 1–26). Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
18. Huddleston, R. D., & Pullum, G. K. (2017). *The Cambridge Grammar of the English Language*. Cambridge University Press. DOI: 10.1017/9781316423530
19. Louagie, D., & Reinöhl, U. (2022). Typologizing nominal expressions: the noun phrase and beyond. *Linguistics*, 60(3), 659–714. DOI: 10.1515/ling-2020-0147
20. Matthews, P. H. (2014). *The Positions of Adjectives in English*. Oxford: Oxford

University Press.

21. McGregor, W. (1997). *Semiotic Grammar*. Oxford: Clarendon Press.

22. Tucker, G. H. (1996). So Grammarians Haven't the Faintest Idea: Reconciling Lexis-oriented and Grammar-oriented Approaches to Language. In

R. Hasan, C. Cloran, & D. Butt (Eds.), *Functional Descriptions: Theory in Practice*, pp. 145–178. Amsterdam: John Benjamins.

23. Tucker, G. H. (1998). *The Lexicogrammar of Adjectives: A Systemic Functional Approach to Lexis*. London and New York: Cassell.

Abstrac. *The study deals with the translation of attributive constructions featured in the story “A Matter of Life and Death” by Les Martovych into English. The paper focuses on the ways of rendering adjectival lexemes as semantic-syntactic attributive components of the nominal group, their taxonomy by means of Gordon Tucker’s systemic functional approach and the relation between the elements of the quality or quantity group and the word with respect to William McGregor’s typology of syntagmatic relations.*

Roma Franko achieved the comprehensive rendering of various adnominal attributive modifiers through a variety of ways. To translate syntagmas with associative (classification) attributive adjectives and nouns in the attributive function, Ms Franko addresses herself to five structural-formal constructions that are topically related to the domain of community administration and identify socially privileged classes. Two structures furnish for gradual adjectives of the quality group. Twenty structures render attributive relations, where adjectival lexemes refer to one or more features of the property described. The use of attributive constructions, which are the result of unfolding of the denotative meaning of the nominal lexeme of the source language in the translation, has been commented.

The findings of the study will serve to those involved in the synchronic-comparative study of language systems, the study of the Ukrainian writer’s signature world-view for the purposes of producing fiction translation, as well as at analyzing semantic and grammatical features of the attributive adjectives.

The prospect of future studies may include comparing the translation of attributive phrases of the story into German.

Keywords: adjective, substantive, noun, quantitative, qualitative, hypotaxis, attributive, attribute.